

MAGISTRSKI ŠTUDIJSKI PROGRAM DRUGE STOPNJE
SPLOŠNO JEZIKOSLOVJE
FILOZOFSKE FAKULTETE UNIVERZE V LJUBLJANI
predstavitev študijskega programa

1 Podatki o študijskem programu

Študijsko področje po klasifikaciji KLASIUS:	2221 Jezikoslovje
Znanstvenoraziskovalna disciplina po klasifikaciji FRASCATI:	H – 6.2 Jeziki in književnosti
Razvrstitev v nacionalno ogrodje kvalifikacij:	8
Razvrstitev v evropsko ogrodje kvalifikacij:	7
Razvrstitev v evropsko ogrodje visokošolskih klasifikacij:	Druga stopnja

Drugostopenjski magistrski študijski program *Splošno jezikoslovje* Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani traja 2 leti (4 semestre). Program vsebuje naslednji smeri:

Splošno jezikoslovje – enopredmetna smer, ki obsega 120 kreditnih točk po ECTS in po katerem diplomantka ali diplomant pridobi strokovni naslov

magistrica splošnega jezikoslovja oziroma *magister splošnega jezikoslovja*
(okrajšano: *mag. spl. jezikosl.*)

Splošno jezikoslovje – dvopredmetna smer, ki obsega 60 kreditnih točk po ECTS in po katerem diplomantka ali diplomant pridobi strokovni naslov

magistrica splošnega jezikoslovja in ... oziroma *magister splošnega jezikoslovja in ...*
(okrajšano: *mag. spl. jezikosl. in ...*)

pri čemer je polni naslov odvisen od vsakokratnega individualnega izbora druge študijske discipline. Študent(ka), ki vpiše dvopredmetno smer drugostopenjskega magistrskega študijskega programa *Splošno jezikoslovje*, poleg njega izbere in vpiše še dvopredmetno smer poljubnega drugega drugostopenjskega programa Filozofske fakultete UL. Oba izbrana programa skupaj tvorita celoto. Programa sta v vseh pogledih enakovredna.

2 Temeljni cilji programa in pridobljene kompetence

Temeljni cilji programa:

- posredovati poglobljeno védenje o sodobnih jezikoslovnih teorijah na področju sinhronega in diahronega jezikoslovja ter usposobiti študenta za aplikacijo teh teorij na slovenski jezik in za samostojno raziskovalno delo na področju splošnega jezikoslovja, ter
- posredovati poglobljeno védenje o povezanosti jezikovnih, družbenih, psiholoških in socialnopsiholoških pojavov in procesov ter usposobiti študenta za aplikacijo pridobljenega teoretskega znanja v praktičnem raziskovalnem delu, predvsem pri proučevanju jezikovnih pojavov in procesov povezanih slovenskim etničnim/jezikovnim prostorom.

Splošne kompetence, ki se pridobijo s programom:

- Samostojno pridobivanje in uporaba virov, znanja in podatkov.
- Kritično in celostno razmišljanje, tudi na medstrokovni ravni.
- Poznavanje osnovnih prijemov ocenjevanja, vrednotenja in razčlenjevanja.
- Sposobnost za uporabo znanstvenega aparata.

- Sposobnost utemeljevanja, razpravljanja in pojasnjevanja.
- Sposobnost in smisel za sodelovanje v mednarodnih projektih.
- Odprtost za alternativne poglede in rešitve.
- Seznanjenost s postopki prijavljanja raziskovalnih itd. projektov.

Učne kompetence in vseživljenjsko učenje:

- Sposobnost za ukvarjanje s problemi in za njihovo reševanje.
- Sposobnost za vodenje strokovnih delavnic.
- Odprtost za nenehni poklicni razvoj in vseživljenjsko učenje.
- Sposobnost biti kritičen in samokritičen.
- Sposobnost za izražanje pravic, interesov in potreb.

Predmetnospecifične kompetence, ki se pridobijo s programom:

- Sposobnost za terensko delo v jezikoslovju.
- Sposobnost (teoretična in praktična) za raziskave na področju jezikoslovja.
- Seznanjenost s filološkimi metodami.
- Sposobnost za ustvarjanje in razvijanje znanstvenih teorij, zlasti deduktivnih.
- Seznanjenost z glavnimi jezikoslovnimi šolami in zmožnost za njihovo uporabo ob slovenskih jezikovnih dejstvih.
- Seznanjenost s teorijo naravnosti v jezikoslovju, zlasti z naravno skladnjo kot slovenskim prispevkom jezikoslovni teoriji.
- Zmožnost razlaganja tistih pojavov slovenščine, ki niso specifični zanjo, temveč so poseben primer splošnejših jezikovnih pojavov.

3 Pogoji za vpis in merila za izbiro ob omejitvi vpisa

Pogoji za vpis na študijski program so usklajeni z Zakonom o visokem šolstvu in Statutom Univerze v Ljubljani.

V magistrski študijski program druge stopnje *Splošno jezikoslovje* se lahko vpiše, kdor je končal:

- a) študijski program najmanj prve stopnje, ovrednoten z najmanj 180 kreditnimi točkami, z istega strokovnega področja (splošno jezikoslovje) ali enakovreden študijski program, pridobljen po dosedanjih predpisih v RS ali tujini;
- b) študijski program najmanj prve stopnje, ovrednoten z najmanj 180 kreditnimi točkami, z drugih strokovnih področij ali enakovreden študijski program, pridobljen po dosedanjih predpisih v RS ali tujini, če je pred vpisom opravil študijske obveznosti, bistvene za nadaljevanje študija. Te obveznosti določi oddelek, ki izvaja program in obsegajo od 10 do največ 60 kreditnih točk.

Kandidat oz. kandidatka lahko predpisane obveznosti opravi med študijem na prvi stopnji, v programih za izpopolnjevanje ali z opravljanjem izpitov pred vpisom v študijski program druge stopnje.

Vsaka prošnja se obravnava individualno, individualno se določita tudi obseg in vsebina dodatnih študijskih obveznosti iz temeljnih predmetov, bistvenih za študij na drugi stopnji.

Predvideno število vpisnih mest:

- za državljane Republike Slovenije in EU: **10 redni, 5 izredni**

- za tujce in Slovence brez slovenskega državljanstva: 1 redni, 3 izredni
- za vzporedni študij: 1 redni, 1 izredni
- po merilih za prehode:
  - 2. letnik: 5 redni, 5 izredni

Če je sprejet sklep o omejitvi vpisa, bodo kandidati izbrani po naslednjih merilih:

- povprečne ocene na dodiplomskem študiju (35 %),
- ocene diplomskega izpita oziroma diplomske naloge (35 %),
- povprečne ocene pri predmetih iz jezikoslovnih, matematičnih ter družboslovnih predmetnih področij dodiplomskega študija (30 %).

Če program ne vsebuje diplomskega izpita oz. diplomske naloge, bodo kandidati izbrani po naslednjih merilih:

- povprečne ocene na dodiplomskem študiju (60 %),
- povprečne ocene pri predmetih iz jezikoslovnih, matematičnih ter družboslovnih predmetnih področij dodiplomskega študija (40 %).

Na podlagi meril za priznavanje Filozofska fakulteta prek ustaljenega postopka obravnava individualne dokumentirane vloge študentov v skladu z določbami Statuta in Pravil Filozofske fakultete. Vloga, oddana na študentski referat, se posreduje oddelku v mnenje. Ustrezni organ Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje obravnava vlogo in predlaga ovrednotenje priznanih opravljenih obveznosti po merilih za kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS. Odločitev na predlog oddelka poda Odbor za študentska vprašanja.

4 Merila za priznavanje znanj in spretnosti, pridobljenih pred vpisom v program

Kandidatom in kandidatkam se lahko priznavajo znanja, usposobljenosti in zmožnosti, ki jih je kandidat/ka pridobil/a pred vpisom v različnih oblikah formalnega in neformalnega izobraževanja in ki po vsebini in zahtevnosti v celoti ali deloma ustrezajo splošnim oziroma predmetno-specifičnim kompetencam, določenim s študijskim programom in učnimi načrti.

Študentje oz. študentke znanja, pridobljena v različnih oblikah formalnega in neformalnega izobraževanja ter izkustvenega učenja (portfolio, projekti, objave avtorskih del ipd.), izkažejo s spričevali in drugimi listinami, iz katerih je razvidna vsebina in obseg vloženega dela študenta.

Priznana znanja, usposobljenosti oz. zmožnosti se lahko upoštevajo kot opravljene študijske obveznosti znotraj vseh delov študijskega programa. Iz njih morata biti jasno razvidna tako vsebina kot obseg vloženega dela študenta, da se lahko znanja ovrednotijo s kreditnimi točkami. Na podlagi individualnih dokumentiranih vlog študentov oz. študentk o priznavanju in vrednotenju tako pridobljenih znanj, usposobljenosti in zmožnosti odloča Odbor za študentska vprašanja in usmerjanje Filozofske fakultete na predlog posameznega oddelka. Ob tem upošteva Pravilnik o postopkih in merilih za priznavanje neformalno pridobljenega znanja in spretnosti Univerze v Ljubljani.

5 Pogoji za napredovanje po programu

Za napredovanje iz prvega v drugi letnik mora študent oz. študentka opraviti študijske obveznosti za 1. letnik v tolikšnem obsegu, da doseže 90 odstotkov KT, predpisanih s predmetnikom (54 od 60 KT).

V primeru izjemnih okoliščin (določenih v Statutu UL) pa se lahko na podlagi rešene prošnje vpišejo v višji letnik tudi tisti študentje, ki so opravili 85 odstotkov obveznosti (torej dosegli 51 KT). O tem vpisu odloča Odbor za študentska vprašanja in usmerjanje, pri čemer lahko oddelek poda posvetovalno mnenje. Manjkajoče obveznosti morajo biti opravljene do vpisa v naslednji, višji letnik.

Študent oz. študentka, ki ni opravil oz. opravila vseh študijskih obveznosti za vpis v višji letnik, določenih s študijskim programom, ima možnost, da v času študija enkrat ponavlja letnik. Pogoji za ponavljanje letnika so opravljene študijske obveznosti tega letnika v obsegu 15 KT (25% skupnega števila KT za posamezni letnik).

6 Pogoji za dokončanje študija

Za dokončanje študija mora študent oz. študentka opraviti vse obveznosti, ki jih določajo študijski program in učni načrti predmetov, v skupnem obsegu 120 kreditnih točk po ECTS.

7 Določbe o prehodih med programi

Prehajanje med programi se ureja skladno z veljavnimi Merili za prehode med študijskimi programi. O vlogah študentov za prehod med programi odloča pristojni organ fakultete na predlog oddelka po postopku, ki je določen v Statutu UL.

Na enak način se urejajo tudi prehodi med smermi študijskih programov.

8 Načini ocenjevanja

Izpitni režim je usklajen s Statutom Univerze v Ljubljani in Pravilnikom o izpitnem redu Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Oblike preverjanja znanja so: ustni in pisni izpiti, kolokviji, seminarski referati, seminarske naloge in preskusi znanja, ki jih predpisuje diplomski red. Načini ocenjevanja so za vsak predmet posebej opredeljeni v posameznih učnih načrtih. Ocenjevalna lestvica je od 6–10 (pozitivno) ter 5 (negativno):

- 10 izjemno znanje brez ali z zanemarljivimi napakami
- 9 zelo dobro znanje z manjšimi napakami
- 8 dobro znanje s posameznimi pomanjkljivostmi
- 7 dobro znanje z več pomanjkljivostmi
- 6 znanje ustreza le minimalnim kriterijem
- 5 znanje ne ustreza minimalnim kriterijem

9 Predmetnik študijskega programa

Pri izbirnih strokovnih in splošnih predmetih je navedena okvirna informacija o kontaktnih urah. Dejansko število kontaktnih ur je odvisno od izbranega predmeta. Za notranje izbirne predmete so informacije o kontaktnih urah navedene v tabeli izbirnih notranjih predmetov.

9.1 Splošno jezikoslovje – enopredmetna smer

Kontaktne Ure (Predavanja, Vaje, Seminar)
 Samostojno Delo Študenta
 Semester (Zimski, Letni, Celoletni)
 Ure skupaj
 Druge Oblike študija

1. letnik

Predmet	Nosilec	KU				SDŠ	Sk	ECTS	Sem
		P	V	S	DO				
1 Sodobne jezikoslovne teorije 1	Sašo Živanović	30		30		120	180	6	Z
2 Jezikovna tipologija 1	Sašo Živanović	30				150	180	6	Z
3 Jezikovni pojavi in procesi v razmerah jezikovnega stika	Sonja Novak Lukanović	30		30		120	180	6	Z
4 Notranji izbirni predmet 1	različni	30				150	180	6	Z
5 Zunanji izbirni predmet 1	različni	20	20	20		120	180	6	Z
6 Analiza diskurza	Marina Zorman	30		30		120	180	6	L
7 Usvajanje jezika	Christina Manouilidou	30		30		120	180	6	L
8 Vežalna fonologija 1	Sašo Živanović	30				150	180	6	L
9 Notranji izbirni predmet 2	različni	30				150	180	6	L
10 Notranji izbirni predmet 3	različni	30				150	180	6	L
		290	20	140		1350	1800	60	

2. letnik

Predmet	Nosilec	KU				SDŠ	Sk	ECTS	Sem
		P	V	S	DO				
1 Sodobne jezikoslovne teorije 2	Tatjana Marvin	30		30		120	180	6	Z
2 Jezikovno tržišče	Sonja Novak Lukanović	15		15		150	180	6	Z
3 Retorika	Marina Zorman			60		120	180	6	Z
4 Izbrana poglavja iz nevrolingvistike in psiholingvistike	Christina Manouilidou	30		30		120	180	6	Z
5 Zunanji izbirni predmet 2	različni	10	10	10		60	90	3	Z
6 Praktično usposabljanje	različni				90		90	3	Z
7 Notranji izbirni predmet 4	različni	30		30		120	180	6	L
8 Magistrsko delo (enopredmetna smer)						720	720	24	L
		175	10	115	90	1410	1800	60	

Izbirni strokovni predmeti

Predmet	Nosilec	KU				SDŠ	Sk	ECTS
		P	V	S	DO			
1 Matematika za jezikoslovce	Sašo Živanović	15		15		150	180	6
2 Teorija zgodovinskega jezikoslovja	Tatjana Marvin	60				120	180	6
3 Filozofija kognitivne znanosti za jezikoslovce	Olga Markič	30		30		120	180	6
4 Teorija opisnega jezikoslovja – morfologija	Tatjana Marvin		45	15		120	180	6
5 Minimalistična teorija jezika	Tatjana Marvin	30		30		120	180	6
6 Metodologija jezikoslovnega raziskovanja	Sonja Novak Lukanović	15		15		150	180	6

9.2 Splošno jezikoslovje – dvopredmetna smer

Kontaktne Ure (Predavanja, Vaje, Seminar)
 Samostojno Delo Študenta
 Semester (Zimski, Letni, Celoletni)
 Ure skupaj
 Druge Oblike študija

1. letnik

Predmet	Nosilec	KU				SDŠ	Sk	ECTS	Sem
		P	V	S	DO				
1 Sodobne jezikoslovne teorije 1	Sašo Živanović	30		30		120	180	6	Z
2 Jezikovni pojavi in procesi v razmerah jezikovnega stika	Sonja Novak Lukanović	30		30		120	180	6	Z
3 Zunanji izbirni predmet 1	različni	10	10	10		60	90	3	Z
4 Analiza diskurza	Marina Zorman	30		30		120	180	6	L
5 Notranji izbirni predmet 1	različni	30				150	180	6	L
6 Zunanji izbirni predmet 2	različni	10	10	10		60	90	3	L
		140	20	110		630	900	30	

2. letnik

Predmet	Nosilec	KU				SDŠ	Sk	ECTS	Sem
		P	V	S	DO				
1 Notranji izbirni predmet 2	različni	30				150	180	6	L
2 Izbrana poglavja iz nevrologistike in psiholingvistike	Christina Manouilidou	30		30		120	180	6	Z
3 Praktično usposabljanje	različni				90		90	3	Z
4 Magistrsko delo (dvopredmetna smer)						450	450	15	L
		60		30	90	720	900	30	

Izbirni strokovni predmeti

Predmet	Nosilec	KU				SDŠ	Sk	ECTS
		P	V	S	DO			
1 Matematika za jezikoslovce	Sašo Živanović	15		15		150	180	6
2 Teorija zgodovinskega jezikoslovja	Tatjana Marvin	60				120	180	6
3 Filozofija kognitivne znanosti za jezikoslovce	Olga Markič	30		30		120	180	6
4 Teorija opisnega jezikoslovja – morfologija	Tatjana Marvin	45		15		120	180	6
5 Minimalistična teorija jezika	Tatjana Marvin	30		30		120	180	6
6 Metodologija jezikoslovnega raziskovanja	Sonja Novak Lukanović	15		15		150	180	6
7 Jezikovna tipologija 1	Sašo Živanović	30				150	180	6
8 Usvajanje jezika	Christina Manouilidou	30		30		120	180	6
9 Vezalna fonologija 1	Sašo Živanović	30				150	180	6
10 Sodobne jezikoslovne teorije 2	Tatjana Marvin	30		30		120	180	6
11 Jezikovno tržišče	Sonja Novak Lukanović	15		15		150	180	6
12 Retorika	Marina Zorman			60		120	180	6

10 Predstavitev posameznih predmetov

10.1 Analiza diskurza

Cilji in kompetence. Slušatelj dobi vpogled v nastanek in razvoj analize diskurza, tipe in načine funkcioniranja diskurza, metode diskurzivne analize in razmerje med izrečenim in razumljenim.

Vsebina. Zgodovina in sedanje stanje analize diskurza. — Definicija in vrste diskurza. — Metode analize diskurza: teorija govornih dejanj, interakcijska sociolingvistika, etnografija komunikacije, pragmatika, konverzacijska in variacijska analiza. — Diskurzivne strategije in tehnike. — Implicitni načini izražanja. — Diskurzivna analiza besedil.

10.2 Filozofija kognitivne znanosti za jezikoslovce

Cilji in kompetence. Cilj predmeta je seznaniti slušatelje z interdisciplinarnim področjem kognitivnih znanosti, predvsem mesta in vloge filozofije in jezikoslovja v njem. — Slušatelji razvijajo sposobnosti za interdisciplinarno raziskovanje, tj. povezovanje različnih znanstvenih pristopov na področju preučevanja človekove duševnosti. — Razvijajo sposobnost argumentiranja in kritičnega vrednotenja metod raziskovanja.

Vsebina. Slušatelji spoznajo interdisciplinarno področje kognitivnih znanosti, ki kot osrednje discipline vključuje psihologijo, računalništvo (umetna inteligenca), nevroznanost, lingvistiko in filozofijo. Seznanijo se z različnimi metodami in pristopi raziskovanja kognitivnih procesov in analizirajo temeljne teoretske pojme. — Slušatelji spoznajo različne pristope v kognitivni znanosti: klasičen simbolni pristop, konekcionizem in modeliranje z nevronskimi mrežami, utelešena kognicija in raziskovanje umetnega življenja in robotov. — Obravnavana so še vprašanja odnosa med znanstvenimi disciplinami in teorijami (npr. vprašanje avtonomije in redukcije) ter epistemološka vprašanja, odnos med prvoosebim in tretjeosebim spoznavanjem in pristopom k raziskovanju. Poseben poudarek je na obravnavi jezika, njegovega nastanka, njegove vloge kot komunikacijskega orodja in kot medija za predstavitev sveta in abstraktnega mišljenja. Pri seminarskem delu je poudarek na raziskovanju kognitivnih teorij jezikoslovja.

10.3 Izbrana poglavja iz nevrolingvistike in psiholingvistike

Cilji in kompetence. Predmet ponuja vsebine s področja psiholingvistike in nevrolingvistike na nadaljevalnem nivoju. — Študent poglobi znanje in razumevanje morfološkega procesiranja s poudarkom na tehnikah slikanja možganov. Cilj predmeta je tudi spoznavanje različnih jezikovnih okvar na morfološki ravni pri nevrodegenerativnih boleznih, kot so primarna progresivna afazija in sorodne demence.

Vsebina. Leksikalni dostop in procesiranje morfološko kompleksnih besed — Procesiranje izpeljank in psevdobesed — Procesiranje zloženek — Tehnike slikanja možganov in morfološko procesiranje (EEG in MEG) — Nevroanatomski korelati pri morfološkem procesiranju — Jezikovne okvare na morfološki ravni — Primarna progresivna afazija in leksikalno procesiranje — Pregled nevrolingvističnih raziskav na rojenih govorcih slovenščine

10.4 Jezikovna tipologija 1

Cilji in kompetence. Uvid v jezikovno tipologijo.

Vsebina. Jezikovno tipologijo in zaznamovanje. Zgledi iz slovenščine, evropskih jezikov in širše, s poudarkom na protistavno jezikoslovje: • Evropa kot jezično področje • teorije jezikovne tipologije • glasoslovje • besedne vrste • pregibanje • oblikoslovje • slovnično ujemanje • zaporedje sestavin • priredje in podredje

10.5 Jezikovni pojavi in procesi v razmerah jezikovnega stika

Cilji in kompetence. Študent/ka: — spoznava teorije, metode in modele kontaktnega jezikoslovja. — Seznanja se z oblikami vplivanja enega jezika na drugega. — Usposablja se za opazovanje vzajemnih in enosmernih posledic jezikovnega stika. — Spoznava značilnosti jezikovnega pluralizma in jezikovne hegemonije. Razmišlja o procesih širjenja, opuščanja in zamenjave jezika in prepozna razloge zanje. — Prepozna in pojasnjuje jezikovne in družbene pojave in posledice jezikovnega stika na primerih slovenščine v stiku z drugimi jeziki v slovenskem etničnem in jezikovnem prostoru in zunaj njega. — Seznanja se s koncepti večjezičnosti in multilingvizma v EZ, jih primerja s filozofijo in prakso jezikovnega pluralizma, institucionalne in individualne dvojezičnosti na jezikovno mešanih območjih v Sloveniji in v sosednih državah. — Pridobi temeljna znanja o sovisnosti jezikovnih, družbenih in socialnopsiholoških razsežnosti jezikovnega stika, ki mu omogočajo poglobljanje in nadgradnjo v okviru drugih strokovnih predmetov družbenostnega jezikoslovja.

Vsebina. Predmet seznanja s področji kontaktnega jezikoslovja ter razčlenjuje jezikovnostične pojave iz splošnojezikoslovnega in sociolingvističnega zornega kota. Osredišča se na naslednjo tematiko: — teorije, pristopi in modeli raziskovanja družbeno pogojene jezikovne spremembe; — jezikovne posledice jezikovnega stika — v jeziku: sposojanje, prevzemanje, jezikovna sprememba, — v govoru: izbira jezika, kodno preklapljanje, prevajanje, interferenca, transfer; — družbene posledice jezikovnega stika; — širjenje, ohranjanje in opuščanje jezika, — etnolingvistična vitalnost, etnolingvistična revitalizacija, — jezikovna produkcija in reprodukcija; — jezikovni konflikt; — govorec v razmerah jezikovnega stika — tipologija dvojezičnosti, — usvajanje/učenje maternega in drugega jezika, — dvojezičnost in spoznavni razvoj v izobraževanju. — Študent/ka svoje teoretično znanje osmišlja in dopolnjuje z raziskovanjem konkretnih primerov stika slovenščine z drugimi jeziki v slovenskem etničnem/jezikovnem prostoru in v EZ.

10.6 Jezikovno tržišče

Cilji in kompetence. Seznanitev z osnovnimi povezavami jezika in ekonomije. Na osnovi teorije jezika v družbi in spremenljivk, ki oblikujejo jezikovno tržišče študent/ka razume povezavo tradicionalnih lingvističnih oz. sociolingvističnih spremenljivk z ekonomskimi parametri. Pridobljeno znanje mu/ji omogoča razumevanje in interpretiranje vloge jezika v globalni ekonomiji.

Vsebina. 1. Jezik in družba jezik in družbena interakcija, moč jezika, jezik in ekonomija 1. Jezikovno tržišče politična ekonomija jezika (jezikovni trg, hierarhija jezikov) ekonomski parametri jezika (normativni in subjektivni) — večjezičnost/večkulturnost in ekonomija (vrednost jezikovne raznolikosti- jezik večine, jezik manjšine, jezik imigrantske skupnosti) — vrednost medskupinske komunikacije, jezikovno poučevanje — vrednost jezikovne vitalnosti- učinek jezika na trgovinske tokove — globalizacija/globalna ekonomija v sociolingvistični perspektivi

10.7 Magistrsko delo (enopredmetni program)

Cilji in kompetence. Vpogled v naj sodobnejša dogajanja na področju splošnega jezikoslovja ali na področju kakega jezika, ki je posebno zanimiv z vidika splošnega jezikoslovja.

Vsebina. Magistrsko delo je sinteza znanja s področja splošnega jezikoslovja in sorodnih panog, pridobljenega med študijem; slušatelj se nauči, kako ta znanja uporabiti pri reševanju posameznega problema. Magistrsko delo je navadno osredinjeno na posamezen jezikovni problem, ki ga kandidat obdela z upoštevanjem določenega števila sorodstveno in arealno ločenih jezikov, med katerimi ima posebno mesto slovenščina. Posebna pozornost se posveča računalniški pismenosti slušateljev.

10.8 Matematika za jezikoslovce

Cilji in kompetence. Študent se seznani z osnovami matematike in logike, potrebnimi v jezikoslovju, predvsem semantiki. Razume osnove matematične logike in teorije množic. Sposoben je uporabiti spoznana matematična sredstva pri jezikoslovnih, predvsem semantičnih formalizacijah. Zna ovrednotiti ustreznost matematičnih sredstev v jezikoslovnih formalizacijah.

Vsebina. Izjavni račun. Predikatni račun. Razširitve logike prvega reda. Teorija množic. Posplošeni kvantifikatorji. Relacije. Funkcije. Strukture urejenosti. Grafi in drevesa. Formalni jeziki. Rekurzija.

10.9 Metodologija jezikoslovnega raziskovanja

Cilji in kompetence. Seznanitev z osnovami jezikoslovnega raziskovanja. Študent razvije zmožnost eksaktnega in sistematičnega opazovanja in vrednotenja pojavov in procesov na področju jezika in govora na racionalen –izkustven način ob uporabi ustreznih metod. S pridobljenim znanjem o empiričnem raziskovanju študent pridobi sposobnost, razumeti in interpretirati razmerja med jezikovnimi in družbenimi kategorijami.

Vsebina. Opredelitev znanstvenega raziskovanja- znanstvena teorija, znanstvena metoda in empirija. — Pregled raziskovalnih metod (posrednih in neposrednih), postopkov (laboratorijsko raziskovanje, testiranje, anketiranje, intervju, udeležensko opazovanje, akcijsko raziskovanje) ter instrumentov. — Oblikovanje raziskovalnega modela in raziskovalnega/nih vprašanj(a) / hipotez (določitev spremenljivk in načrtovanje sovisnosti). — Časovni okvir raziskave: prava in navidezna časovna raziskava določitev časovnih rezov (panel), longitudinalna raziskava. — Oblikovanje in predhodno preverjanje ustreznosti instrumenta. — Vzorčenje: načrtovanje in izbira vzorca, struktura vzorca, subjekti (informanti, respondenti), besedila, korpus. — Protokol pri zajemanju podatkov – naloge, postopki in drža raziskovalca- anketarja. — Urejanje in obdelava podatkov. — Analiza in interpretacija podatkov, preverjanje hipotez in vključevanje novih spoznanj. — Uporabniki in diseminacija (širitev) raziskovalnih izsledkov.

10.10 Minimalistična teorija jezika

Cilji in kompetence. Študent pogloblja svoje poznavanje standardne tvorbeno teorije jezika z raziskovalnim programom in analitičnim aparatom njene sodobne, t.i. minimalistične inačice. Študent pridobi potrebno strokovno znanje za vzpostavljanje in preverjanje dveh temeljnih domnev minimalistične slovnice: (i) pomenski pojmi so univerzalni; skladenjske zgradbe ne poznajo jezikovne raznolikosti; (ii) vir jezikovne raznolikosti je morfologija. — Pridobljeni analitični prijemi za konstruiranje domnev take abstraktne oblikoskladnje omogočajo študentu, da ustvarjalno spremlja poskuse eksplikacije jezikoslovne intuicije, da jezik uporablja samo tista sredstva, ki so nujna in zadostna za pridruževanje pomena glasovni verigi. Študent primerja in kritično ovrednoti različne modele preučevanja jezika znotraj tvorbeno-pretvorbene slovnice.

Vsebina. 1. Standardna slovnica načel in parametrov primerjalno z minimalistično slovnico. Metodološki in vsebinski minimalizem. Minimalistična domneva: jezik je optimalno načrtovan sistem z ozirom na pogoje, ki jih jeziku postavljaajo kognitivni sistemi, s katerimi součinkuje. Primerjalno zgodnja tvorbeni teorija proti standardni slovnici načel in parametrov proti minimalizmu proti teoriji faz. 1. Teorija oznak. Imperfekcija jezika: neinterpretabilne formalne oznake. 2. Funkcijske zveze minimalistične slovnice: a. funkcijske zveze, ki jih vzpostavljaajo oblikoskladenjske oznake stavčne zveze; b. funkcijske zveze, ki jih vzpostavljaajo oblikoskladenjske oznake vezniške zveze; — c. funkcijske zveze, ki jih vzpostavljaajo oblikoskladenjske oznake samostalniške zveze. 1. Teorija premika: a. k-premik; — b. premik jedra; — c. premik argumentnih zvez. — Izraženi skladenjski premiki so domnevno manj gospodarni od neizraženih, zato teorija napoveduje, da so lastnosti, ki zahtevajo izražene premike, zaznamovane. Stave, ki se oddaljuje od univerzalne, so rezultat zaznamovane vrednosti neke funkcijske zveze. 1. Teorija ujemanja. Pripis skladenjskega skloni: imenovalnik, tožilnik; izjemni pripis tožilnika. Stavki z neizraženim osebkom. Stavki s formalnim osebkom.

10.11 Praktično usposabljanje

Cilji in kompetence. Praktično usposabljanje je usmerjeno v aplikativno uporabo znanj, ki jih študent pridobi v času študija. — Praktično usposabljanje lahko predstavlja osnovo za izdelavo diplomske naloge oziroma odpira možnost za zaposlitev študenta po končanem študiju.

Vsebina. Praktično usposabljanje bo potekalo v ustanovah, ki se raziskovalno ali izobraževalno ukvarjajo posredno ali neposredno z jezikoslovjem oz. z različnimi vidiki jezika oz. jezikovnimi procesi v družbi. Usposabljanje se lahko izvaja tudi v gospodarskih podjetjih ali državnih ustanovah, pri katerih je vsebina dela povezana tudi z najširšim vidikom jezika. Vsebina prakse se prilagaja konkretnemu mestu oz. organizaciji, kjer študent opravlja prakso. Naloge določi študentu mentor v instituciji, kjer opravlja prakso. — Vsebina praktičnega usposabljanja je: — spoznavanje organizacije; — seznanitev s področjem dela, ki je povezano z jezikom; — seznanitev s potekom dela in evidentiranje problematike, — konzultacije z mentorjem. — po končanem praktičnem usposabljanju študent pripravi poročilo.

10.12 Retorika

Cilji in kompetence. Slušatelj dobi vpogled v področja retorike, razvija sposobnost kritične analize govora in lastne retorične spretnosti.

Vsebina. Retorika nekoč in danes. — Komunikacija. Vloga čustev. Moč besede. — Vrste in zgradba govora. — Argumentiranje. — Nejezikovne prvine govora. — Govorniški slog.

10.13 Sodobne jezikoslovne teorije 1

Cilji in kompetence. Študent pogloblja strokovno znanje sodobne teorije jezikovne zmožnosti s preučevanjem izbranih jezikovnih pojavov na posamičnih jezikoslovnih ravlinah oz. modulih tvorbeni slovnice. S tem pogloblja svoje razumevanje teoretično odmevnejših analitičnih konstruktov in pridobiva strokovno samostojnost v preverjanju privzetih domnev na podatkih iz tipološko različnih jezikov.

Vsebina. Obravnavani pojavi so odbrani z ozirom na njihovo teoretično svežino in odmevnost v času študija. — Skladnja. — Neinterpretabilne oznake funkcijskih zvez minimalistične slovnice. — Formalne podobnosti stavčne in samostalniške zveze. — Sodelovanje med skladnjo

in drugimi moduli slovnice. — Semantika. — Interpretacija oblikoskladenjskih jeder funkcijskih zvez stavka: čas, vid, modalnost, govorno dejanje. — Interpretacija oblikoskladenjskih jeder funkcijskih zvez samostalniških izrazov: kvantifikacija, določnost, števnost, ipd.. — Fonologija. — Melodična zgradba fonoloških segmentov. — Avtosegmentalnost, fonotaktika in razmerja med ogrodnimi točkami. — Teorije šibljenja. — Vmesnik z morfologijo/skladnjo. — Morfologija. — Nastajanje besede v minimalistični slovnici. Model t.i. razpršene morfologije (Marantz): besede nastajajo s tvorjenjem kompleksnih skladenjskih jeder kjer koli v slovnici in na več načinov: s premikom jedra k jedru, s priklopom jedra k jedru in/ali s sestavljanjem strukturalno ali linearno stičnih jeder. — Vloga morfoloških razčlemb v razlagalni teoriji jezikovne zmožnosti.

10.14 Sodobne jezikoslovne teorije 2

Cilji in kompetence. Študent pogloblja strokovno znanje sodobne teorije jezikovne zmožnosti s preučevanjem izbranih jezikovnih pojavov na posamičnih jezikoslovnih ravneh oz. modulih tvorbenne slovnice. S tem pogloblja svoje razumevanje teoretično odmevnejših analitičnih konstruktov in pridobiva strokovno samostojnost v preverjanju privzetih domnev na podatkih iz tipološko različnih jezikov.

Vsebina. Obravnavani pojavi so odbrani z ozirom na njihovo teoretično svežino in odmevnost v času študija. — Skladnja. — Neinterpretabilne oznake funkcijskih zvez minimalistične slovnice. — Formalne podobnosti stavčne in samostalniške zveze. — Sodelovanje med skladnjo in drugimi moduli slovnice. — Semantika. — Interpretacija oblikoskladenjskih jeder funkcijskih zvez stavka: čas, vid, modalnost, govorno dejanje. — Interpretacija oblikoskladenjskih jeder funkcijskih zvez samostalniških izrazov: kvantifikacija, določnost, števnost, ipd.. — Fonologija. — Melodična zgradba fonoloških segmentov. — Avtosegmentalnost, fonotaktika in razmerja med ogrodnimi točkami. — Teorije šibljenja. — Vmesnik z morfologijo/skladnjo. — Morfologija. — Nastajanje besede v minimalistični slovnici. Model t.i. razpršene morfologije (Marantz): besede nastajajo s tvorjenjem kompleksnih skladenjskih jeder kjer koli v slovnici in na več načinov: s premikom jedra k jedru, s priklopom jedra k jedru in/ali s sestavljanjem strukturalno ali linearno stičnih jeder. — Vloga morfoloških razčlemb v razlagalni teoriji jezikovne zmožnosti.

10.15 Teorija opisnega jezikoslovja – morfologija

Cilji in kompetence. Z vsebino predavanj iz tvorbenne teorije morfološke ravnine študent dopolnjuje pridobljeno znanje iz tvorbenne teorije skladnje. Študent spoznava, da je razlagalna teorija besed algoritem, v katerem jezikoslovec eksplicira domneve o tem, kako govorci besede tvorimo oz. interpretiramo. S pridobljenim analitičnim aparatom tvorbenne morfologije zna študent pojasnjevati intuicije, ki jih govorci imamo o besedah svojega jezika, ko prepoznavamo, kaj je nova beseda našega jezika; kakšne fonemske verige in v njih izražene pomenske sestavine tvorijo možne besede; kakšne fonemske verige in v njih izražene pomenske sestavine ne morejo tvoriti besed.

Vsebina. Predteoretično razumevanje pojma "beseda". Raziskovalni program tvorbenne teorije besed: razlagalen opis znanja besed rojenega govorca preučevanega jezika. — (Ne)motiviranost jezikovnega znaka. Ali je način, kako se pomenske sestavine jezikovnega izraza izražajo v glasovni verigi, napovedljiv? — Konkatenativna linearna morfemska morfologija. Model morfemskega razvrščanja. Model morfemskih potekov. — Fonološki, morfološki in morfofonološki poteki. — Morfologija zgodnje tvorbenne slovnice (Chomsky 1957; 1968; 1970; Lees 1960; Chomsky & Halle 1968). — Morfologija standardne tvorbenne slovnice (Halle 1973). Sodelovanje besedotvorne fonologije in morfologije (Kiparsky 1982, 1985). Domneva o ekstrinzični stavi afiksov

v besedi (Siegel 1979, Selkirk 1982, Aronoff 1976) in njene pomanjkljivosti. — Razlikovanje med besedotvorjem in oblikotvorjem (Scalise 1988). Oblikotvorje kot tisti del morfologije, ki je relevanten za skladnjo; kaj je relevantno za skladnjo, je odvisno od teorije skladnje. — Zlaganje v morfologiji in skladnji. Lees 1960 : zloženske so pretvorbno reducirana oblika globinske propozicije. Fonološke, morfološke, skladijske in pomenske razlike med zloženko in skladijsko zvezo. Podobnosti med načeli, ki opredeljujejo možne besede, in skladijskimi, pomenskimi in pragmatičnimi načeli, ki opredeljujejo možne stavke (Baker 1987; Roeper 1988; Williams 1981, Selkirk 1982, Lieber 1983, Toman 1983). — Inkorporacija. Bakerjevo zrcalno načelo. Dokazovanje skladijske narave inkorporacije in protiugovori (Baker 1985, 1988; Williams in di Sciullo 1989). — Endocentričnost besede (Williams 1981) in besedne zveze; hierarhična razčlemba besede in besedne zveze; udeleženska razmerja med sestavnimi deli besede in med argumenti predikatnega izraza v skladnji, pravilo Premesti x v besedi in stavku. — Alternativna pristopa sodobne tvorbeno morfologije. (i) Domneva minimalistične slovnice, da uravnava morfologijo in skladnjo en sam sistem pravil. (ii) Leksikalistična domneva o skladijski inpenetrabilnosti besede: sodelovanje med skladijskim in morfološkim algoritmom je v slovnici zagotovljeno s substantivnimi univerzalijami in načeli, skupnimi morfološkim in skladijskim postopkom. — Minimalistična teorija jezika kot teorija oblikoskladijskih oznak in njihova vloga v skladnji.

10.16 Teorija zgodovinskega jezikoslovja

Cilji in kompetence. Razumevanje in sistematizacija univerzalnih teženj v zgodovinskem razvoju jezika in sposobnost razpoznavanja in kategorizacije pogojenih in nepogojenih jezikovnih sprememb na vseh jezikovnih ravneh ter teoretičnega predvidevanja jezikovnega spreminjanja, kar študentu omogoča induktivno in deduktivno preučevanje jezikovnega tkiva.

Vsebina. Raziskovalni cilji in metode zgodovinskega jezikoslovja. Diahroni vpogled v mehanizme spreminjanja jezika na vseh jezikovnih ravneh. Teorija glasovne spremembe (domneva o redovitosti, razmerje do fonologije, asimilatorne spremembe, disimilatorne spremembe, meta-teza, epenteza, odprava hiata, glasovne spremembe v odvisnosti od zgradbe in funkcije besede). Vrste in težnje jezikovnih sprememb, pogojenih z analogijo. Problematika jezikov v stiku (izposojanje, narečja, koine, pidžin, kreolski jeziki). Historična semantika. Spremembe na ravni skladnje. Sistematizacija vedenja o načelih primerjalne metode ter interne in eksterne rekonstrukcije ter njune bistvene vloge pri diahronem preučevanju katerega koli jezika.

10.17 Usvajanje jezika

Cilji in kompetence. Predmet je uvod v področje usvajanja jezika. Študent se seznanja z osnovnimi pojmi na tem področju, kot so Platonov paradoks, kritična starost, zorenje, itd. Pri predmetu se študent seznanja z glavnimi vprašanji glede pojavnosti jezikovnega znanja pri otrocih, mentalnim slovarjem ter z usvajanjem na osnovnih jezikoslovnih ravneh, kot so skladnja, morfologija, fonologija. Seznanja se tudi z raziskavami na področju usvajanja slovenskega jezika.

Vsebina. Osnovni pojmi (fenomen usvajanja jezika, slovnični pojmi in omejitve, kritična starost) — Metodološka izhodišča — Usvajanje fonologije — Usvajanje besedišča — Usvajanje morfologije — Usvajanje skladnje — Razlika med usvajanjem jezika ter usvajanjem ostalih kognitivnih zmožnosti — Motnje v jezikovnem razvoju — Pregled raziskav s področja usvajanja slovenščine

10.18 Vežalna fonologija 1

Cilji in kompetence. Študent se spozna s problematiko razlage delovanja fonološkega dela jezikovne zmožnosti. Pozna in razume ustroj teorije vežalne fonologije. Sposoben je aplicirati

teorijo vezalne fonologije na poljuben jezik. Zmožen je kritičnega ovrednotenja fonoloških teorij in analiz fonoloških pojavov v teh teorijah.

Vsebina. Reprezentacija fonoloških segmentov in fonološkega dela slovarskih enot. Narava fonoloških procesov in njihova pogojenost s fonološkim okoljem. Avtosegmentalna teorija. Teorija elementov. Premena med ničto in samoglasniško stopnjo kot posledica razmerja strogega vezanja. Lenicijski procesi kot posledica ostalih razmerij med ogrodnimi točkami. — Zgledi tudi iz slovenskega jezika.